

EDUSKUNNAN
ULKOASIAINVALIOKUNTA

Helsingissä

12 päivänä lokakuuta 1993

Lausunto n:o 3

Valtiovarainvaliokunnalle

Eduskunnan apulaispääsihteeri on kirjeellään 15 päivästä syyskuuta 1993 saattanut eduskunnan työjärjestyksen 18 a §:n 3 momentissa ilmevässä tarkoituksessa ulkoasiainvaliokunnan tietoon hallituksen esityksen n:o 126 valtion talousarvioksi vuodelle 1994. Valiokunta on kokouksessaan 21 päivänä syyskuuta 1993 päättänyt antaa asiasta lausunnon valtiovarainvaliokunnalle ulkoasiainministeriön hallinnonalan osalta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina kehitysyhteistyöministeri Toimi Kankaanniemi, apulaisosastopäällikkö Anna-Liisa Korhonen ja kehitysyhteistyösihteeri Johan Schalin ulkoasiainministeriöstä, toiminnanjohtaja Folke Sundman Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksesta, osastopäällikkö Helena Korhonen Suomen Punaisesta Rististä, pääsihteeri U. B. Lindström Suomen UNICEF-yhdistyksestä, osastopäällikkö Lauri Haavisto Suomen Lähetysseurasta sekä varapuheenjohtaja Mikko Immonen ja pääsihteeri Ritva Grönick Suomen toimikunnasta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi.

Käsiteltyään asian ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 1994 kehitysyhteistyöhön on budjetoitu 1 860 miljoonaa markkaa, mikä on yli 270 miljoonaa markkaa vähemmän kuin vuonna 1993 ja yli 1 000 miljoonaa markkaa vähemmän kuin vuonna 1992. Verrattuna vuoden 1991 toteutuneisiin maksatuksiin kehitysyhteistyöhön osoitettavat määrärahat ovat supistuneet puoleen sekä merkittävästi että suhteutettuna bruttokansantuotteeseen.

Suomen bruttokansantuotteen negatiivisen kehityksen johdosta kehitysyhteistyömäärärahojen kuitenkin arvioidaan pysyvän tämänvuotisella 0,4 %:n BKT-tasolla. Talousarvioesityksessä todetaan, että Suomi on vain tilapäisesti luopunut YK:n asettamasta kehitysyhteistyön määrällisestä tavoitteesta ja että tavoitteena on

nostaa määrärahat jälleen 0,7 %:n BKT-tasolle, kun taloudellinen tilanne sen sallii.

Vaikka kehitysyhteistyömäärärahoja on jouduttu supistamaan syvän taloudellisen laman ja julkisen talouden tasapainottamistarpeen johdosta, valiokunta toistaa lausunnossaan n:o 1/1992 vp ilmaisemansa käsityksen, että kehitysyhteistyöpolitiikkamme peruslinjaa on pyrittävä johdonmukaisesti noudattamaan myös näissä oloissa. Kehitysyhteistyön suunnitelmallisuuden ja tehokkuuden kannalta on keskeistä, että työn vaatimalle pitkäjänteisyydelle luodaan edellytykset. Edellä mainitussa lausunnossa valiokunta totesi käsityksensä, että 0,4 %:n BKT-taso vaikeuttaa vakavasti näiden edellytysten luomista ja sitä alemmalle tasolle meneminen merkitsee todennäköisesti kehitysyhteistyö rakenteiden purkautumista epämääräisiksi ajoiksi. Valiokunta pitää ehdottoman välttämättömänä sitä, että kehitysyhteistyöhön osoitettavat varat pidetään vähintään 0,4 %:n BKT-tasolla myös ensi vuonna.

Kehitysyhteistyöbudjetin suurimpana rakenteellisenä ongelmana valiokunta pitää sitä, että supistukset kohdistuvat lähes kokonaan varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ja muuhun ulkoasiainministeriön hallinnoimaan kehitysapuun, kun taas muiden ministeriöiden pääluokkiin sisältyvät kulut, yhteensä 423 miljoonaa markkaa, säilyvät vuoden 1993 tasolla. Suurimman osan näistä määrärahoista muodostavat arvioidut kulut Suomeen tulevista kehitysmaapakolaisista, 371 miljoonaa markkaa. Tämä vastaa 20 %:a kaikista ensi vuodelle budjetoiduista kehitysyhteistyövaroista, kun vastaava prosenttiosuus muissa OECD-maissa on keskimäärin vain 1–2 %. Valiokunta toteaa, että suhteellisen vähäisestä pakolaismäärästäamme huolimatta Suomen ilmoittamat pakolaismenot vastaavat noin 20 %:a kaikkien OECD-maiden julkiseksi kehitysavuksi tilastoimista pakolaismenoista.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että valtionhallinnossa on ollut merkittäviä tul-

kintaerimielisyyksiä pakolaismenojen tilastoimisesta OECD/DAC:n kriteerien mukaiseksi kehitysyhteistyöksi. Kun OECD:n kriteerien mukaisesti tilastoitavia pakolaismenoja on ulkoasiainministeriön ohjeiden mukaisesti ensi vuonna vain noin 0,01 % BKT:sta, niin vuoden 1994 talousarvioesitykseen niitä on kuitenkin sisällytetty noin 0,08 % BKT:sta vastaava määrä. Sikäli kun ulkoasiainministeriö tulee ilmoituksensa mukaisesti raportoimaan OECD:lle julkiseen kehitysyhteistyöhön kuuluviksi pakolaismenoiksi vain OECD/DAC:n piirissä hyväksyttyjen sääntöjen mukaiset pakolaiskulut, Suomen kehitysyhteistyön BKT-osuus vuonna 1994 tulee putoamaan selvästi alle 0,4 %:n BKT:sta. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että Suomi noudattaa kansainvälisten sitoumustensa mukaisesti OECD/DAC:n hyväksymiä kriteerejä tilastottaessa pakolaismenoja julkiseksi kehitysyhteistyöksi.

Valiokunta toteaa tyydytyksellä, että vuoden 1992 kehitysyhteistyökertomukseen on sisällytetty valiokunnan lausunnoissaan n:o 1/1991 vp ja n:o 1/1992 vp toivoma kehitysyhteistyön toimintaohjelma 1990-luvulle. Kehitysyhteistyön

pitkäjänteinen suunnittelu kuitenkin edellyttää valiokunnan mielestä toimenpideohjelman täydentämistä konkreettisella aikataululla, jonka mukaisesti kehitysyhteistyövarat nostetaan hallituksen tavoitteekseen asettamalle 0,7 %:n BKT-tasolle vuoteen 2000 mennessä.

Valiokunta pitää valitettavana sitä, että kehitysyhteistyötä ja muuta kansainvälistä yhteistyötä edistävien kansalais- ja lähetysjärjestöjen valtionavut ovat myös joutumassa merkittävien säästöjen kohteeksi. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että suhteellisen pienetkin leikkaukset aiheuttavat usein varsin suuria häiriöitä vapaaehtoista työtä tekeville kansalaisjärjestöille. Valiokunta toteaa, että esim. Suomen toimikunnalle Euroopan turvallisuuden edistämiseksi (STETE) osoitettujen määrärahojen puolittaminen merkitsisi käytännössä koko järjestön toiminnan vaarantamista.

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittavasti,

että valtiovarainvaliokunta laatiessaan mietintöään ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Paasio, varapuheenjohtaja Donner, jäsenet Aittoniemi, Haa-

visto, Jaakonsaari, Kemppainen, Kuuskoski, Louvo, Renko, Väyrynen ja Wahlström sekä varajäsen Hämäläinen.